

Važnije odredbe i rješenja sv. Stolice u acta Apostolicae sedis g. 1932.

Priopćio: Dr. I. A. Ruspini.

I.) O župničkom natjecajnom ispitu. Na upit: »da li je župnički natjecajni ispit, o kojemu govori § 4 kanona 459 Zakonika,¹ obavezan i za prvo popunjenje novo — osnovane župe« — odgovorio je dne 25. juna 1932. Odbor za aut. tumačenje kanona Zakonika: »N e g a t i v e.«²

Po dojakošnjem pravu nije župnički natjecajni ispit obavezan bio za prvo popunjenje novo-osnovane župe.³ Kako § 4 kanona 459 propise dojakošnjeg prava o župničkom natjecajnom ispit u ostavlja na snazi u onim krajevima, gdje su do sada u porabi bili, to nije ni danas u tim krajevima župnički natjecajni ispit obavezan za prvo popunjenje novo-osnovane župe. Na tom se osniva nazočni odgovor Odbora.

Propisi §§ 1—3 kanona 459 Zakonika⁴ važe svagdje, dakle i u dotičnim krajevima, za prvo popunjenje novo-osnovane župe.

¹ »In regionibus in quibus parocciarum provisio fit per concursum sive specialem ad normam const. Benedicti XIV. Cum illud, 14. Dec. 1742., sive generalem, haec forma retineatur, donec Sedes Apostolica aliud decreverit.«

² A.A.S., XXIV., 284.

³ Ispor. Reclusius, Tractatus de concursibus, tit. II. n. 14.: »Quinto, quando nova Parochia erecta fuit, non requiritur pro prima vice concursus in illius collatione, iuxta veterem resolutionem S. Congr. Conc., de qua Pax Iord. clucubr. lib. 10. lit. 8. n. 102; Argirò lib. 2. discept. 31. n. 29. Rota in Imolen. Vicariae super petitorio II Maii 1729 § 21, coram Herreris.«

⁴ »§ 1. Loci Ordinarius, graviter onerata eius conscientia, obligatione tenetur vacantem parocciam illi conferendi, quem magis idoneum ad eam regendam habuerit, sine ulla personarum acceptione. § 2. In hoc iudicio ratio haberi debet non solum doctrinae, sed etiam earum omnium qualitatium quae ad parocciam vacantem rite regendam requiruntur. § 3. Quare loci Ordinarius: 1° Ne omittat documenta, si qua sint, ex Curiae tabulario desumere quae clericum nominandum respiciunt et notitias, secretas quoque, si opportunum indicaverit, prudenter exquirere etiam ex

II.) O javnoj ženidbenoj smjetnji. Na upit: »da li za javnost smetnje, o kojoj govori kanon 1037.,⁵ dostaje javnost činjenice, iz koje smetnja izvire« — odgovorio je dne 25. juna 1932. Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika: »Afirmative.«⁶

U ranijem pravu bilo je među kanonistima prijeporno, da li za javnost ženidbene smetnje dostaje znanje činjenice, iz koje smetnja izvire, ili pak uz to treba i znanje, da dotična činjenica tvori ženidbenu smetnju. Kako je po kan. 1037. ona smetnja javna, koja se može u spoljašnjem sudu dokazati, to dostaje po Zakoniku za javnost smetnje, da se u spoljašnjem sudu može dokazati činjenica, iz koje smetnja izvire, jer se tada može u spoljašnjem sudu i dokazati opstojnost smetnje kao takove. Razumijeva se po sebi, da se za javnost smetnje moraju moći u spoljašnjem sudu dokazati sve bitne osebine činjenice, iz koje smetnja izvire. — Na ovomu se osnova nazočni odgovor Odbora.

Pri ukrepljenju ženidbe (convalidatio simplex), koja je nevaljana radi kakove ženidbene zapreke, mora se ženidbena privola ponoviti u propisanoj bitnoj formi, ako je ženidbena zapreka javna u smislu kan. 1037., dok se inače mora ponoviti nasamo i tajno.⁷

III.) O rastavi od stola i postelje. Na upite: I. da li se na osnovu razloga, o kojima govori § 1. kanona 1131.,⁸ daje rastava

locis extra dioecesim; 2º Clericum, examini super doctrina coram se et examinatorebus synodalibus subijciat; a quo de consensu eorundem examinatorum, potest dispensare, si agatur de sacerdote doctrinae theologiae laude commendato.«

⁵ »Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum.«

⁶ AAS, XXIV, 284.

⁷ »Can. 1133. § 1. Ad convalidandum matrimonium irritum ob impedimentum dirimens, requiritur ut cesset vel dispensetur impedimentum et consensus renovet saltem pars impedimenti conscia. § 2. Haec renovatio iure ecclesiastico requiritur ad validitatem, etiamsi initio utraque pars consensum praestiterit nec postea revocaverit. Can. 1134. Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium quod constet ab initio fuisse nullum. Can. 1135. § 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma iure praescripta. § 2. Si sit occultum et utrique parti notum, satis est ut consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto. § 3. Si sit occultum et unj parti ignotum, satis est ut sola pars impedimenti conscia consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu praestito perseveret.«

⁸ »Si alter conjux sectae acatholicae nomen dederit; si prolem acatholicae educaverit; si vitam criminosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alterj facessat; si saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat, haec aliaque id genus, sunt pro altero conjuge totidem legitimae causae discedendi, auctoritate Ordinarii loci, et etiam propria auctoritate, si de eis certo constet, et periculum sit in mora.«

od stola i postelje izvansudbeno (upravno); II. da li se kod sporova, o kojima radi § 1. kanona 1131., mora u drugoj molbi obdržavati ista forma (izvansudbena odnosno sudbena), koja je u prvoj molbi obdržavana bila« — odgovorio je dne 25. juna 1932. Odbor za aut. tumačenje kanona Zakonika: »Ad I. Affirmative, nisi ab Ordinario aliter statutur ex officio vel ad instantiam partium; Ad II. Affirmative.«⁹

Odgovor Odbora na 1. pitanje, u koliko izriče, da se zbog uzroka navedenih u § 1. kan. 1131. rastava (privremena) daie izvansudbeno, osniva se na rečenici »auctoritate Ordinarii loci« § 1. kan. 1131. i na rečenici »separatio ob Ordinario pronuntiata § 2. kan. 1131.,¹⁰ koje same po sebi jasno upućuju na izvansudbenu odluku, dakle i na upravni postupak. Pored toga rabi Zakonik u kan. 1130.,¹¹ gdje govori o doživotnoj rastavi rečenicu »iudicis sententia«, iz koje se argum. a contrario s pravom zaključuje, da spomenute rečenice §§ 1. i 2. kan. 1131., u kojemu se radi o privremenoj rastavi, označuju izvansudbenu odluku.

Odgovor Odbora na 1. pitanje, u koliko izriče, da Ordinarij može ureda radi ili na zamolbu koje stranke odrediti sudbeno rješavanje spora, nema oslonu u samom tekstu Zakonika, već u praksi, koja je do novog Zakonika postojala, a koju Zakonik nije ukinuo. — Kod nas se, i danas, privremena rastava redovno daje presudom. Ordinariji naši to znadu i odobravaju. Razlog jest, što kod nas građanski zakoni priznavaju presudama kat. crkvenih sudova važnost za građansko područje.

Odgovor Odbora na 2. pitanje osniva se na načelu, što ga je Zakonik općenito usvojio, t. j. na načelu, da se u daljnjim molbama stvar raspravlja i rješava uz obdržavanje iste forme postupka, koja je u prvoj molbi obdržavana.

IV.) O sastavljanju zbornog suda. Na upit: »da li Oficijal, koji je prema propisima kan. 1573. §§ 1. i 2.¹² odabran za sve par-

⁹ AAS, XXIV, 284.

¹⁰ »In omnibus his casibus, causa separationis cessante, vitae consuetudo restauranda est; sed si separatio ob Ordinario loci pronuntiata fuerit ad certum incertumve tempus, coniux innocens ad id non obligatur, nisi ex decreto Ordinarii vel exacto tempore.«

¹¹ »Coniux innocens, sive iudicis sententia sive propria auctoritate legitime discesserit, nulla unquam obligatione tenetur conjugem adulterum rursus admittendi ad vitae consortium; potest autem eundem admittere aut revocare, nisi ex ipsius consensu ille statum matrimonio contrarium susceperit.«

¹² »§ 1. Quilibet Episcopus tenetur officialem eligere cum potestate ordinaria iudicandi, a Vicario Generali distinctum, nisi parvitas dioecesis aut paucitas negotiorum suadeat hoc officium ipsi Vicario Generali committi. § 2. Officialis unum constituit tribunal cum Episcopo loci: sed nequit iudicare causas quas Episcopus sibi reservat.«

nice bez ikakova pridržaja, može sastaviti zborni sud pozivajući naizmjenice (per turnum) sinodalne suce imenovane saglasno kanonu 1574.¹³ — odgovorio je dne 28. jula 1932. Odbor za aut. tumačenje kanona Zakonika: »Affirmative, nisi Episcopus aliter in singulis casibus statuat.«¹⁴

Oficijal je po svojoj službi predsjednik zbornog suda u svim parnicama, koje si Ordinarij sam nije pridržao, pak je kao takav i zvan, da sastavlja zborni sud u istim parnicama, pozivajući u zborni sud između sinodalnih sudaca one, koji su na redu, u koliko biskup ne bi druge pozvao. Na tom se osniva nazočni odgovor Odbora.

Dvojbi dao je povoda kan. 1576. § 3.¹⁵ gdje se veli, da članove zbornog suda Ordinarij odabire između sinodalnih sudaca naizmjenice (per turnum), u koliko ne bi uputnim smatrao, da od tog reda odstupi. Tu zakonodavac nije imao nakane, da Oficijalu porekne pravo pozivati u zborni sud između sinodalnih sudaca one, koji su na redu, već je hotio samo istaknuti dvoje: a) da se i biskup po pravilu imade držati reda (per turnum); b) da biskup (a ne i Oficijal) može od toga reda odstupati, ako to smatra uputnim.

V.) O postupku vrhu mučeništva Slugu Božjih. Na upit: »da li se propis kanona 2101.¹⁶ proteže i na raspravljanje vrhu mučeništva Slugu Božjih« — odgovorio je dne 28. jula 1932. Odbor za aut. tumačenje kanona Zakonika: »Negative.«¹⁷

Kako se prema propisu kanona 2104. o herojičkim krepostima istražuje samo kod ispovjednika (confessores), a ne i kod mučenika (martyres), to se propis kanona 2101., koji zabranjuje raspravljanje

¹³ »§ 1. In qualibet dioecesi presbyteri probatae vitae et in iure canonico periti, etsi extradioecesani, non plures quam duodecim eligantur ut potestate ab Episcopo delegata in litibus iudicandis partem habeant; quibus nomen esto iudicum synodaliū aut prosynodaliū, si extra Synodum constituuntur. § 2. Quod ad eorum electionem, substitutionem, cessationem aut revocationem a munere attinet, serventur praescripta can. 385—388. § 3. Nomine iudicum synodaliū in iure veniunt quoque iudices prosynodales.«

¹⁴ AAK, XXIV, 314.

¹⁵ »Duo vel quatuor iudices qui una cum praeside tribunal collegiatē constituunt, inter iudices synodales Ordinarius, nisi pro sua prudentia aliter opportunum existimaverit, eligat per turnum.«

¹⁶ »Disceptatio virtutum non ante quinquaginta annos a morte Servi Dei inchoanda est.«

¹⁷ AAS, XXIV, 314.

¹⁸ »In causis confessorum discuti debet dubium: an constet de virtutibus theologalibus Fide, Spe, Caritate tum in Deum tum in proximum, necnon de cardinalibus Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudine earumque adnexis in gradu heroico in casu et ad effectum de quo agitur; in causis vero martyrum: an constet de martyrio eiusque causa et de signis seu miraculis in casu et ad effectum de quo agitur.«

o herojičkim krepostima prije izminuća 50 godina od smrti Sluge Božjega, ne proteže na mučenike. Na tomu se osniva nazočni odgovor Odbora.

VI.) O propisanim jamstvima pri mješovitim brakovima. Dne 13. januara 1932. izdala je Kongregacija S. Officii dekret »De cautionibus in mixtis nuptiis praestandis.«¹⁹ U tom dekretu upozoruju se Ordinariji i drugi, koji su ovlašteni za podjeljivanje oprosta od zabrane mješovite vjere i od zapreke razlike vjere, da ne smiju i ne mogu (valjano) podijeliti oprost, ako se jamstva, što su ih stranke dale, napose glede odgajanja svekolike djece u katoličkoj vjeri, mogu pozivom na Crkvi suprotne građanske zakone omesti.

Crkva strogo zabranjuje ženidbu između katolika i nekatolika; ako iz takove ženidbe prijeti pogibelj za vjeru katoličke stranke ili djece, zabranjena je dotična ženidba i po božanskom zakonu.²⁰ Svoju zabranu odnosno zapreku Crkva ne oprašta bez jamstva sa strane nekatolika, da za vjeru katoličke stranke nema pogibelji, i bez jamstva jedne i druge stranke, da će se sva djeca odgajati u katoličkoj vjeri; za sva ta jamstva mora postojati moralna sigurnost, da će biti ispunjena.²¹ Valjanost crkvenog oprosta ovisi o tom, da li je pogibelj za vjeru katoličke stranke i djece uklonjena. Ta se pogibelj uklanja samo jamstvima, koja daju moralnu sigurnost, da će biti ispunjena; inače postoji i dalje božanska zabrana a s tim u vezi i crkvena zabrana odnosno crkvena zapreka. Jasno je, da ne može biti govora o moralnoj sigurnosti obzirom na ispunjenje danih jamstva, pa dosljedno ni o valjanom oprost, ako obećanje stranaka na osnovu građanskih zakona dotičnoga kraja drugi mogu omesti.

Prema svemu ovome nazočni Dekret S. Officii samo ponavlja propise Zakonika, primjenjujući ih na krajeve, gdje suprotni građanski zakoni omogućuju, da stranke budu spriječene u ispunjavanju preuzetih obveza. Kako na području Zakona o vjeroispovjednim odnosima od 17. januara 1906. (t. j. u Hrvatskoj i Slavoniji) te na području zakona od 25. maja 1868. (t. j. u Dalmaciji i Sloveniji)

¹⁹ AAS, XXIV, 25.

²⁰ Can. 1060: »Severissime Ecclesia ubique prohibet ne matrimonium in eatur inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero sectae haereticae seu schismaticae adscripta; quod si adsit perversionis periculum conjugis catholici et prolis, conjugium ipsa etiam lege divina vetatur.« — Can. 1071: »Quae de mixtis nuptiis in canonibus 1060—1064 praescripta sunt, applicari quoque debent matrimoniis quibus obstat impedimentum disparitatis cultus.«

²¹ Can. 1061, § 1.: »Ecclesia super impedimento mixtae religionis non dispensant nisi: ... 2° Cautionem praestiterit conjux catholicus de amovendo a conjuge catholico perversionis periculo, et uterque conjux de universa prole catholice tantum baptizanda et educanda; 3° Moraliter habeatur certitudo de cautionum implemento.« — Vd. can. 1071. cit. u op. 20.

ugovor roditelja o vjeri djece važi pred građanskim vlastima tako, da se ispunjenje njegovo protiv volje stranaka, i napose katoličke stranke, ne može omesti,²² to smiju i mogu nadležni crkveni poglavari u tim krajevima na osnovu ugovora stranaka o odgajanju sve djece u katoličkoj vjeri podijeliti oprost od zabrane mješovite vjere, odnosno od zapreke razlike vjere, ako su moralno sigurni, da su stranke iskreno voljne, da dano obećanje ispune.

VII.) O objavljivanju milosti i darova u nabožnim listovima i časopisima. Dne 6. juna 1932. izdala je Kongregacija Concilii, po dogovoru sa kongregacijom de Religiosis, i uz odobrenje sv. Oca, poseban na mjesne Ordinarije i više redovničke poglavare upravljeni dekret o objavljivanju milosti polučениh po zagovoru nebeskih zaštitnika kao i o objavljivanju darova, što ih vjernici takovom prigodom prinose.²³ Povod za izdavanje dekreta dala je činjenica, što su u nabožnim listovima i časopisima rečene milosti i darovi dosta puta objavljuju na nezgodan način: bilo što se bez dovoljna razloga milost pripisuje zagovoru nebeskog zaštitnika, bilo što mu se pripisuje u nedoličnoj formi, bilo što se polučena milost dovodi u uzročnu vezu sa darom vjernika. Da se svemu tomu doskoči, određuje dekret: 1°) Svaki broj takova lista i časopisa ima se podvrgnuti ocjeni posebnog crkvenog cenzora. Ovaj mora paziti, da odnosni prikazi budu dolični i vjerodostojni te da se u njima u nikakovu uzročnu vezu ne dovodi milost sa darom vjernika. Povoljnu ocjenu daje cenzor svaki puta pismeno. Bez takove ocjene ne može poglavar dozvoliti objelodanjenje. 2°) Što se tiče prikaza, koji su nedolični ili slabo vjerodostojni ili u kojima se polučena milost dovodi u uzročnu vezu sa darom vjernika, to se takovi prikazi ne smiju objelodaniti, već se smije jedino objaviti općenito, bez opisa događaja, da je vjernik zagovorom dotičnog nebeskog zaštitnika milost dobio.

²² Suglasni (stvarno) građanski propisi postoje i u drugim krajevima naše države.

²³ AAS, 240--241.

²⁴ U smislu pomenutog dekreta izdalo je Predsjedništvo bisk. konferencija dne 19. nov. 1932. br. 269 Praes. okružnicu na sva Uredništva i Uprave nabožnih listova i časopisa u Jugoslaviji.